

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשמב

ערב שבת־קודש

פרשת האזינו

י"א בתשרי ה'תשס"ט

שנת הקהל

יוצא־לאור על־ידי

מכון ליובאוויטש שעל־יד

צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"א בתשרי ה'תשס"ט – י"ח בתשרי ה'תשס"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"א בתשרי	ה' ערכין וחרמין פרק ב-ד.	ה' מכירה פרק ט.	מ"ע קטו. קטז. קיז.
ש"ק	י"ב בתשרי	פרק ה-ז.	פרק י.	מ"ע קמה. מל"ת קי.
א'	י"ג בתשרי	פרק ח. תהי ידך וגוי. ספר זרעים והוא ספר שביעי.. ה' כלאים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מל"ת קיא. רטו.
ב'	י"ד בתשרי	פרק ג-ה.	פרק יב.	מל"ת רטז.
ג'	ט"ו בתשרי	פרק ו-ח.	פרק יג.	מל"ת ריז. ריח.
ד'	ט"ז בתשרי	פרק ט-י. ה' מתנות עניים.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יד.	מל"ת מב. מ"ע קכ. מל"ת רי.
ה'	י"ז בתשרי	פרק ב-ד.	פרק טו.	מ"ע קכא. מל"ת ריא. מ"ע קכג. מל"ת ריב.
ו'	י"ח בתשרי	פרק ה-ז.	פרק טז.	מ"ע קכד. מל"ת ריג. מ"ע קכב. מל"ת ריד.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"א בתשרי	3:43	4:30	4:51	5:47	8:32	11:27	11:56	5:12.7	5:37
ש"ק, י"ב בתשרי	3:43	4:30	4:52	5:47	8:33	11:27	11:56	5:11.5	5:36
א', י"ג בתשרי	3:44	4:31	4:52	5:48	8:33	11:27	11:55	5:10.3	5:35
ב', י"ד בתשרי	3:45	4:32	4:53	5:49	8:33	11:26	11:55	5:09.1	5:34
ג', ט"ו בתשרי	3:45	4:32	4:54	5:50	8:33	11:26	11:55	5:07.9	5:32
ד', ט"ז בתשרי	3:46	4:33	4:54	5:50	8:34	11:26	11:55	5:06.8	5:31
ה', י"ז בתשרי	3:47	4:34	4:55	5:51	8:34	11:26	11:55	5:05.7	5:30
ו', י"ח בתשרי	3:47	4:34	4:56	5:52	8:34	11:26	11:55	5:04.5	5:29

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
האינו	4:37	5:48	4:52	5:50	4:42	5:49	4:55	5:51
חג-הסוכות	4:33	5:45	4:48	5:46	4:39	5:45	4:51	5:47
שבת חוה"מ	4:29	5:40	4:44	5:42	4:34	5:41	4:47	5:43

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

תשובה שלמעלה מהשתלשלות - על-ידי "ופרצת" בנפש

מעלה נפלאה בד' ימים שבין יום-הכיפורים לסוכות אף על שלימות התשובה של יום הכיפורים! • פירושו החסידי של הצדיק מברדיטשוב ל"ראשון לחשבון עוונות" • אצל הרבי מהר"ש, כל דבר מופלא לא היה בגדר הפלאה כלל, זוהי בחינת התפארת כפי שהיא בפנימיות הכתר • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ועם זקני החסידים שהיו אז, ושלשה אברכים עמדו סמוך לסוכה מבחוץ והקשיבו לדברים הנאמרים, ושמעו שדיברו אודות תלמידי המגיד, וכשדיברו אודות הרבי-הצדיק מבארדיטשוב, נענה הצמח-צדק ואמר: "אונזער מחותן", והרב"ש (בנו הבכור של הצמח-צדק) חזר פתגם מהרה"צ מבארדיטשוב בביאור מאמר רז"ל שחג הסוכות הוא "ראשון לחשבון עוונות"⁴:

התשובה בימים נוראים, ראש-השנה עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים, היא תשובה מיראה, שלכן נקראים "ימים נוראים"⁵, ובתשובה מיראה - "זדונות נעשות לו כשגגות"⁶; מה שאין כן התשובה בחג הסוכות, שאז העבודה היא בשמחה - היא תשובה מאהבה, ובתשובה מאהבה - "זדונות נעשות לו כזכיות"⁶.

וזוהו "ראשון לחשבון עוונות" - היום הראשון שבו גם העוונות נחשבים בחשבון הזכיות. כשסיים הרב"ש לחזור על הפתגם, אמר הצמח-צדק:

א. על יסוד הכלל שבני-ישראל הם בבחינת "מהלכים" בעבודתם¹, מוכן שבעבודת ד' הימים שבין יום הכיפורים לסוכות יש מעלה על עבודת יום הכיפורים.

והיינו, שמבלי הבט על העליות שבעשרת ימי תשובה (שבאים לאחרי הקדמת העבודה בחודש אלול וימי הסליחות) - החל מראש-השנה, ובאופן שבכל יום היתוסף עומק לפנים מעומק כו', עשרה "עומקים"², עד לעילוי שביום הכיפורים, ובפרט נעילת יום הכיפורים שהיא עליה היותר גדולה - בהכרח לומר שיש מעלה בימים שלאחרי יום הכיפורים אפילו לגבי העילוי שבנעילה. ולא עוד אלא שאין זו עליה סתם, אלא עליה שבאין-ערוך.

ב. עניין זה מוכן מסיפור שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הרשב"ץ³:

פעם אחת התוועד הצמח-צדק בסוכה עם בניו

(1) ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א ואילך). ובכ"מ.

(2) ראה פע"ח שער תפלות ר"ה פ"ז. לקו"ת נצבים מח, ב. נג, ב. ובכ"מ.

(3) שיחת ליל א' דהה"ס תרצ"ז ס"ג (סה"ש תרצ"ז ע' 161).

(4) תנחומא אמור כב. ויק"ר פ"ל, ז.

(5) ראה אוה"ת ואתחנן ס"ע קעט ואילך. ועוד.

(6) יומא פו, ב.

- כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹¹ אודות החסיד ר' יעקב מרדכי מפאָלטאָווא, שכאשר היה מבאר עניין מסויים שהיה קשה לבארו בהסבר לזולת, היה נוהג לומר: "אָזוי אָזוי איז דער ענין".
וכן הוא בנדרון דידן - "אָזוי איז דער ענין", שלאחרי כל העילוי דיום הכיפורים, ובפרט בתפלת נעילה, הרי ד' ימים אלו הם נעלים עוד יותר.

ה. והנה, כיוון שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר סיפור הנ"ל (אודות מעלת ד' הימים שבין יום הכיפורים לסוכות), הרי זה ראייה שסיפור זה הוא הוראה לכל אלו שהסיפור הגיע אליהם¹².
והעניין בזה:

ד' ימים אלו שבין יום הכיפורים לסוכות הם אמנם יומין דחול - שלא כמו ראש-השנה ויום הכיפורים, שלא כמו עשרת ימי תשובה, ואפילו שלא כמו ימי חודש אלול, שהרי חודש אלול מאירים בו י"ג מדות הרחמים¹³, מה שאין כן בר' ימים אלו לא מצינו עניין זה;

אבל אף-על-פי-כן, לאחרי הקדמת העבודה באלול, ימי הסליחות, ראש-השנה, עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים - מגיעים ביומין דחול פשוטים למדריגה נעלית יותר מאשר קודם לכן.

ולאידך, אף שעניינם של ימים אלו הוא גילוי שם הוי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות - אף-על-פי-כן נמשך גילוי זה ונקבע בזמן מוגבל, זמן של ד' ימים; לא בזמן רוחני כפי שהוא בעולם האצילות, "אלף שנים בעיניך כיום אתמול"¹⁴, או על כל פנים בזמן רוחני כפי שהוא בעולמות בי"ע הרוחניים¹⁵, אלא בזמן גשמי, כפי שהוא בעולם הזה הגשמי, זמן מפורט (וידוע, שכל שהזמן הוא מפורט יותר, הרי זה מורה על היותו תחתון יותר).

ונקודת הדברים - שזהו עניין נעלה ביותר שיש לו

זקני (רבנו הזקן) מבאר עניין זה בנוגע לד' הימים שבין יום הכיפורים לסוכות, שהם כנגד ד' אותיות של שם הוי' שלמעלה מסדר השתלשלות (שגם מצד בחינה זו ישנו עניין "זדונות נעשות לו כזכיות").
עד כאן דברי הרב.

ומסיפור זה מובן, שמעלת ד' ימים אלו על יום הכיפורים היא מעלה שבאין-ערוך - שהרי החילוק בין "זדונות נעשות לו כשגגות" ל"זדונות נעשות לו כזכיות" הוא באין-ערוך, כיוון ש"שגגות" אינם בהתאם לרצון העליון, ואדרבה - הם היפך רצון העליון (אלא שזהו בשוגג), מה שאין כן "זכיות" הרי הם רצון העליון.

ג. על-פי זה יובן גם הסיפור⁸ שכ"ק מו"ח אדמו"ר נכנס פעם למחרת יום הכיפורים אל אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ושאלו: אבא, ומה עתה? ויענה: עתה ביחוד צריך לעשות תשובה ("איצטער דאָרף מען ערשט תשובה טאָן").

והביאור בזה - על-פי הנ"ל, שמבלי הבט על מעלת התשובה בעשרת ימי תשובה (ובפרט על-פי מה שנתבאר במאמרים⁹ שהיא תשובה עילאה), אף-על-פי-כן התשובה שבד' ימים אלו היא נעלית עוד יותר, כנ"ל שהוא עניין שם הוי' שלמעלה מהשתלשלות, שבמדריגה זו "זדונות נעשות לו כזכיות", מה שאין כן ביום הכיפורים.

ועילוי זה הוא דוגמא ומעין דלעתיד לבוא, כידוע¹⁰ שבזמן הזה הברור הוא רק בקליפת נוגה, ולעתיד לבוא יהיה הברור גם בג' קליפות הטמאות, ומעין עניין זה הוא עניין "זדונות נעשות לו כזכיות".

ד. ואף שלכאורה אינו מובן איך אפשר לומר כן (שימים אלו הם למעלה מיום הכיפורים), מכל מקום, כן הוא העניין ("אָזוי איז דער ענין").

11 ראה סה"ש תש"ו ע' 13. וש"נ. וראה גם תו"מ חי"ד ע' 43. וש"נ.

12 ראה גם תו"מ חכ"ג ע' 139. וש"נ.

13 ראה מ"ח מס' אלול פ"א מ"ג. פ"ח ע"ה ר"ה פ"א. לקו"ת ראה לב, סע"א. ובכ"מ.

14 תהלים צ, ד. וראה לקו"ת שה"ש יז, ד. ובכ"מ.

15 ראה סהמ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות פ"ב (דרמ"צ נט, א).

7 ראה שיחת מוצאי יוהכ"פ תש"י ס"ד (סה"ש ה'ש"ת ע' 346). וש"נ. וראה גם תו"מ חכ"א ריש ע' 136.

8 ראה שיחת מוצאי יוהכ"פ תרפ"ט בתחלתה (סה"ש תרפ"ט ע' 25). וש"נ. וראה גם תו"מ שם ע' 111. וש"נ.

9 סד"ה שיר המעלות דיום ב' דר"ה וסד"ה אר"ש בר נחמני דש"פ וילך (לעיל [תו"מ תשי"ט ח"א ע' 11; ע' 24].

10 ראה תניא פ"ז. ובכ"מ.

על בחינת זעיר-אנפין, שעיקרו תפארת.²³
והעניין בזה:

אף שאות וא"ו של שם הוי' באה לאחרי אות ה"א, ומכל שכן לאחרי אות יו"ד, שהיא ראשית ועיקר שם הוי' - אף-על-פי-כן ישנה מעלה באות וא"ו, להיותה בקו האמצעי, שעולה עד הכתר. וכידוע²⁴ שאף שגם שאר הספירות עולות בכתר,

שייכות והוראה לכל אחד ואחד.

וכמדובר לעיל¹⁶, שכל אחד ואחד יכול להגיע למדרגה העליונה ביותר רתשובה עילאה. והדרך לזה - על-ידי עניין ההעתקה שבנפשו, שמעתיק עצמו מכל ענייניו. שכן, אף שהעתקה זו היא במדרגות תחתונות, הרי על-פי הידוע¹⁷ בעניין "בכל מאדך"¹⁸, "מאד שלך", מובן, שעל-ידי שמעתיק

העבודה צריכה להיות באופן ד"ופרצת", ובכלל זה - שתהיה העבודה בשמחה ובטוב לבב, שהרי שמחה פורצת כל הגדרים

מכל מקום יש מעלה יתירה בספירת התפארת, כי שאר הספירות: א) רק עולות בכתר, אבל הם נשארים עניינים נפרדים, ב) העלייה היא בחיצוניות הכתר. מה שאין כן ספירת התפארת: א) מתאחדת בהכתר, ב) בפנימיות הכתר.

והנה, בספירת התפארת גופא ישנם כמה עניינים: כפי שהיא ספירה בפני עצמה; כפי שכוללת ומייחדת חסד וגבורה; כפי שהיא למעלה מהם; וכפי שמתייחדת בפנימיות הכתר, בבחינת עתיק ולמעלה יותר. ועניין זה - התאחדותה בפנימיות הכתר - הוא עיקר ענינה, ונקרא בשם "תפארת שבתפארת".

וזהו גם הביאור בסיפור²⁵, שהצמח-צדק הלך לבחון את ילדיו, וכשבחן את כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע - התפעל מאד המלמד (שהיה נוכח בשעת מעשה), כיוון שיריעותיו היו בהפלגה שלא לפי ערך שנותיו, ואמר הצמח-צדק: לגבי תפארת שבתפארת - אין זו הפלאה כלל²⁶.

והיינו, שלגבי תפארת שבתפארת, שהוא עניין ספירת התפארת כפי שמתאחדת בעתיק (כנ"ל) - הרי גם עניין היותר נפלא אינו הפלאה כלל.

עצמו מענייניו במדרגתו ("מאד שלך"), אזי בא לגילוי שם הוי' שלמעלה מהשתלשלות, שהוא מעין לעתיד לבוא (כנ"ל).

ובפרטיות יותר - הנה בזמן לעתיד לבוא גופא יש כמה וכמה מדרגות, שנחלקים בכללות לב' מדרגות: א) הזמן שבו "ילכו מחיל אל חיל"¹⁹, הליכה בעילוי אחר עילוי, שזוהו בבחינת האורות; ב) "יום שכולו שבת ומנוחה"²⁰, שזוהו בהעצמות²¹. ועל-ידי עניין ההעתקה שבנפשו בא לגילוי שם הוי' שלמעלה מהשתלשלות, ועד להוי' שבהעצמות שאין בו אותיות²², שמדרגה זו תהיה בגילוי ב"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

* * *

¶ על-פי האמור לעיל שד' הימים שבין יום הכיפורים לסוכות הם כנגד ד' אותיות שם הוי', נמצא, שי"ג תשרי (יום ההילולא של אדמו"ר מהר"ש) - יום הג' - הוא כנגד אות וא"ו, שמורה

(16) ראה ד"ה ארשב"ג דש"פ וילך (לעיל) [תו"מ תשי"ט ח"א ע' 17 ואילך; ע' 23].

(17) ראה תו"א מקץ לט, ג ואילך. ובכ"מ.

(18) ואתחנן ו, ה.

(19) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן.

(20) תמיד בסופה.

(21) ראה המשך תרס"ו ע' יב ואילך.

(22) ראה גנת אגוז (להר"י גיקטליא) חלק הראשון שער ההוי' (ד, א). הובא בשל"ה ה, א. ונתבאר בסה"מ תרנ"ט ע' שפד. המשך תרס"ו ע' תלא.

(23) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1361 הערה 2 (משיחה זו).

(24) ראה תו"ח נח סה, ב. המשך תער"ב ח"א ע' רכ ואילך. סה"מ תש"ז ע' 152. ועוד.

(25) "רשימות" חוברת קמ ע' 9 (נעתק ב"היום יום" ב אייר). ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש ע' 7.

(26) כ"ה בספר התולדות שם. וב"רשימות" ו"היום יום" - בשינוי לשון.

ח. ובפרטיות יותר:

ידוע שבתורה גופא ישנם כמה מדריגות: ישנה דרגת התורה כפי שהיא "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים"³³ - שזהו בדוגמת עניין "ופרצת גו"³⁴, דהיינו, בלי-גבול היוצא מן הגבול; וישנה דרגת התורה כפי שהיא בבחינת בלי-גבול ממש, עד לבחינת שעשועי המלך בעצמותו, וכפי שנמנו בכתוב³⁵ חמש מדריגות בתורה, שהם כנגד חמשה שמות שנקראו לנשמה³⁶: נפש רוח נשמה חיה יחידה - שכל בחינות אלו הם רק בבחינת השמות שאינם העצם³⁷; ונוסף לזה ישנה דרגת התורה כפי שהיא בהעצמות ממש, דוגמת עצם הנשמה שלמעלה גם מיחידה.

וכל בחינות אלו ישנם בהעלם גם בבחינה התחתונה שבתורה, וכנ"ל שגם בחינת "נחלה בלי מצרים" ישנה בהעלם במדריגת "ופרצת גו".

ולכן, כשיתחילו בעניין ההעתקה במדריגות התחתונות יותר (כנ"ל ס"ה), הנה על-ידי זה יבוא לבחינת "תול כטל אמרתי"³⁷, שהוא למעלה גם מ"שירא דטלא דכדולחא"³⁸, עד לבחינת "ישאוו על אברתו"³⁹, דהיינו, למעלה מהרצון דמצוות⁴⁰, ועד לבחינת "הוי' בדד ינחנו"⁴¹ - שעצם התורה מגלה את עצם הנשמה כפי שהיא מאוחדת בהעצמות, ששם ישנם רק הקב"ה וישראל⁴².

(מהתועדות ש"פ האזינו י"ג תשרי ה'תש"ט, 'תורת מנחם - התועדויות' תשי"ט ח"א (כד) עמ' 45-52, בלתי מוגה)

וזהו גם כן הטעם לכך שהנהגת אדמו"ר מהר"ש היתה בהרחבה²⁷, כיוון שענינו היה ספירת התפארת, ובתפארת גופא - תפארת שבתפארת, שעניינה שהיא כוללת את כל ההפכים, ובעומק יותר - שהיא מתאחדת בעתיק.

* * *

י. [.] והנה, דובר כמה פעמים²⁸ אודות פתגם אדמו"ר מהר"ש²⁹ (בעל יום ההילולא די"ג תשרי): "די וועלט זאגט אַז אויב מען קען ניט אַרונטער גייט מען אַריבער, און איך זאָג אַז מען דאַרף לכתחילה אַריבער" (העולם סבור שכאשר אי אפשר לילך מלמטה יש לדלג מלמעלה, ואני סבור שצריכים לכתחילה לדלג מלמעלה). והרי פתגם זה הוא בהתאם לעבודתו וענינו של קו התפארת - פריצת הגדרים (כנ"ל).

ובנוגע לפועל:

העבודה צריכה להיות באופן ד"ופרצת", ובכלל זה - שתהיה העבודה בשמחה ובטוב לבב, שהרי שמחה פורצת כל הגדרים³⁰.

ובפרטיות יותר - הכוונה היא לקו התורה, שהוא קו האמצעי, דהיינו שצריכים ללמוד תורה בשופי, והלימוד צריך להיות בשמחה. ומלימוד התורה יומשך עניין זה גם בשאר ב' הקוין, עבודה וגמילות חסדים.

וכאשר תהיה העבודה בשמחה ובטוב לבב בכל הג' קוין³¹ - הנה על זה נאמר³² "אם בחוקתי תלכו גו' ונתתי גשמיכם גו'", היינו שעל-ידי זה יומשך הרחבה ושמחה גם בעניינים הגשמיים, ובמילא יתוסף שמחה והרחבה יתירה גם בלימוד התורה.

33) איוב יא, ט.
34) משלי ח, ל-לא. וראה לקו"ת במדבר יז, ד ואילך. ובכ"מ.
35) ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לו.
36) ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 56 ואילך. וש"נ.
37) פרשתנו לב, ב.
38) לקו"ת פרשתנו עג, ג.
39) שם, יא.
40) לקו"ת שם עח, ב ואילך.
41) שם, יב.
42) ראה בארוכה ד"ה כנשר שנאמר בהתועדות (לעיל ע' 36 ואילך).

27) סה"ש תרפ"ט ע' 38 הערה 13. וש"נ. וראה גם תו"מ חכ"ב ע' 224. וש"נ.
28) ראה תו"מ ח"ג ע' 205. ח"י ע' 81. ח"ג ס"ע 358 ואילך. חכ"א ע' 274. ע' 322. חכ"ב ע' 224.
29) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תריז. וראה גם מכתב ו' אלול שנה זו (אג"ק ח"ח ע' תקכ).
30) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
31) ראה גם שיחת יום ב' דר"ה ס"ד (לעיל ס"ע 14 ואילך). וש"נ.
32) ר"פ בחוקותי.

זמן שמחתנו בקודש פנימה

בזמננו, כשלכל אחד ואחד האפשרות לסוכה וד' מינים משלו - מתקיימת המצווה בחביבות ובהידור יותר • אתרוג שנקנה כדי לזכות בו אחרים - נחשב לכל אחד כ"לכם" • הרבי דאג שמצוות החג יתקיימו גם בבית • כיצד ביטא הרבי באוזני אימו את קורת-רוחו על החידושים שנעשו בסוכה • וכיצד הגיב כאשר שיבחו לפניו את פעילות אנ"ש במבצע ד' מינים

דוגמא לדבר: בחג הסוכות - שבו מתגלים עניני ראש השנה, "בכסה ליום חגיגו" - שכמה וכמה עניני הידור בנוגע לד' מינים נעשו מנהג פשוט אצל כל ישראל..

ואכן, בש"פ האיזנו תשמ"ט (תו"מ התוועדות תשמ"ט כרך א' עמ' 97) ביקש הרבי לזרז ולהזכיר עוד הפעם אודות ההשתדלות לספק את צורכי החג לכל הזקוקים מבעוד מועד, הן בנוגע לסעודות החג - והן בנוגע לסוכה וד' מינים, ובפרט שבנוגע לד' מינים מודגש החיוב שצריך להיות 'לכם' משלו דווקא, ומה טוב שגם בנוגע לסוכה ישתדלו שתהיה לכל אחד ואחד סוכה משלו - אף שמעיקר הדין יכול לאכול בסוכתו של חבירו, כפי שלמדו חז"ל (סוכה כז, ב) ממה שנאמר 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות' ש'כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת' - שאז שמחת החג היא בשלמות יותר."

באחת מהערותיו ('לקוטי שיחות' כרך יד עמ' 373 הערה 31) מצביע הרבי בדרך אגב על הסיבה שבדורות קודמים השתמשו כמה משפחות ב"סוכה" אחת וכן קהילות שלימות במערכת אחת של ארבעת המינים:

...מפני מצב הפרנסה הדחוק דרוב בני ישראל,

ובלשון אדמו"ר הזקן "צוק העתים אשר נתדלדלה הפרנסה" (אגרת הקודש סימן טז. ועל דרך זה בכמה ספרים ושאלות ותרשומות במשך כמה וכמה דורות) - ולא רצו לגזור על הציבור כו'. ועל-פי-זה מתורץ גם-כן דבכמה מקומות - סוכה אחת לכמה וכמה משפחות (דלא כ"תדורו" דכל השנה), אתרוג ומינוי דהקהל וכו'.

לימים (וא"ו תשרי תשמ"ז - 'תורת מנחם' התוועדות תשמ"ז כרך א' עמ' 67) הצביע הרבי על מהפך שחל לטובה בנוגע לשמירת דיני התורה והידורים שלפנים משורת הדין:

והאתרוג צריך שיהא שלו רק בשעת נטילתו.

ראשי התיבות של "אתרוג"

במהלך חלוקת השטרות לצדקה עבר לפני הרבי רב שהיה אחראי על ענייני הדת בבית הרפואה 'תל השומר'. הוא דיווח על פעילות מבצע ד' מינים במהלך חג הסוכות על-ידי פעילי וחסידיו חב"ד, ושיבח אותם מאוד. הרבי הגיב בשביעות רצון אך הוסיף מיד: בוודאי ידוע לך הנאמר בספרים ש'אתרג' הוא ראשי תיבות של הפסוק בתהלים (לו, יב) "אל תבואני רגל גאוה"...

לא טעם טעם שינה

בפי חסידים מפורסם שמשך שנים רבות מיעט הרבי לישון בחג הסוכות. זה היה 'מיעוט אחר מיעוט' - מכיוון שגם בכל לילות השנה כבר מיעט הרבי בשינה. אמנם בחג-הסוכות מיעט כמעט כליל בשינה. בהקשר זה ציינו חסידים למאמר חז"ל, שהיה שגור בפי הרבי לגבי השמחה הנדרשת בלילות אלו - "כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה . . . לא טעמנו טעם שינה" (סוכה נג, א. מתוספתא שם פ"ד, ג. ירושלמי סוכה פ"ה ה"ב).

בזיכרונות הרה"ח ר' יעקב יוסף רסקין (ז"ל) מחג הסוכות תשט"ז ('כפר חב"ד' גליון 731 עמ' 67) מעיד, כי ראו כולם שבמשך ט' ימי וליילות החג לא עצם הרבי את עיניו הק'. עדות מיוחדת זו התאפשרה אודות לכך, שבשנה ההיא נשאר הרבי בסוכתו ב־770 במשך לילות החג וחול-המועד, ולכן ניתן היה להבחין כיצד היתה הנהגתו הקדושה.

"כדאי להיכנס לסוכה לראות..."

על שכלולה של סוכת הרבי ב־770 - סח המשמש בקודש הרה"ח ר' שלום-בער גנזבורג ('בקרדש חזיתך', בעריכת הרה"ח ר' יוסף שי', בן הגה"ח הרב מרדכי שמואל שליט"א אשכנזי, עמ'

ובדרך אגב: בכמה מקומות נזכר הקשר שבין חג-הסוכות וחנוכה. ואכן, בשתי ההזדמנויות הנ"ל מזכיר הרבי גם את ההנהגה בחנוכה:

ב'לקוטי שיחות' (שם) נאמר: "...ולהעיר גם-כן מהדלקת-הנרות דחנוכה בתוך הבית מפני שדרים בין אומות-העולם וכו'. ואין כאן מקומו". ובשיחת תשמ"ז שם: "ועל דרך זה בנוגע לחנוכה . . . שהמנהג ד"מהדרין מן המהדרין" נעשה "מנהג פשוט" אצל כל ישראל".

עוד הדגיש הרבי:

כידוע (ראה תורת מנחם ספר המאמרים מלוקט כרך ב' עמ' קסב ואילך) ששמונת ימי חנוכה הם ההמשך והגילוי דסוכות ושמיני עצרת, ומרומז גם במשנה בנוגע להבאת ביכורים "מן החג ועד החנוכה".

כיצד יוצאים ידי חובה ב"אתרוג הקהל"?

באחת משיחותיו (נדפסה גם בספר 'חידושים וביאורים בש"ס' כרך ג' סימן כ"ז) הביא הרבי את ההסבר כיצד מתקיימת מצוות נטילת ד' מינים ב'ערכה' אחת של ארבעת המינים:

בשולחן ערוך אורח חיים סימן תרנח סעיף ז נאמר: "שותפים שקנו לולב או אתרוג בשותפות אין אחד מהם יוצא ידי חובתו ביום הראשון [=של סוכות] עד שיתן לו חלקו במתנה". עדי-כאן-לשונו.

והיינו שעל האתרוג ומיניו להיות "כולו שלו" כלשון הרשב"ם בבא בתרא קלז, בדיבור-המתחיל 'יצא'. אף-על-פי-כן נפסק בשולחן ערוך שם סעיף ט: מה שנוהגים שאין אתרוג מצוי שכל הקהל קונים אתרוג בשותפות, הטעם מפני שכיוון שקנאוהו לצאת בו, מסתמא הוי כאילו פירשו שכל הקהל נותנים חלקם לכל מי שנטלו לצאת בו על מנת שיחזירו להם.

ובאחרונים הובאו דברי הרמ"א בסימן תרנח שם, שאם קנו אתרוג לצורך מצווה יוצאים בו מסתמא (היינו שאין צורך להתנות בפירוש שנותן לחבירו במתנה על מנת להחזיר) דעל דעת כן קנאוהו. ובאתרוג מועיל מתנה על מנת להחזיר, מכיוון

74-72):

"בדרכי עם הרבנית חנה ל-770, בלילו השני של חג הסוכות באותה שנה, אמרה לי לפתע: 'בני שאל אותי אם הבחנתי ב'חידושים' של המים שבסוכה. עניתי בשלילה. בני הגיב שכדאי לי להיכנס אל הסוכה במיוחד כדי לראות זאת'. את שמחתי בשומעי את הדברים אין לתאר (בשאר ה'חידושים' אפשר היה להבחין בקלות, אך את ברז המים קשה היה לראות, כי דלת הפינה שהוספתי בסוכה הייתה סגורה). אכן, מאז יש בסוכה שליד 770 פינה ובה ברז מים, וכן "פנלינג" ו"אנינג" כפי שעשיתי אז, ואף נוספו חידושים במשך השנים".

סוכה וד' מינים עבור הבית ברח' פרזידנט

עוד סיפר הרש"ב גאנזבורג על סוכתו הפרטית של הרבי במרפסת ביתו ('בקדש פנימה' עמ' 49-48):

"את סוכתו של הרבי, במרפסת ביתו שברח' פרזידנט, נהגתי להקים מידי שנה בהתקרב יום הכיפורים, מאחר שאחר הצום הייתי טרוד. [המשב"ק ר' חיים ברוך שיחי' הלברשטאם בנה את חלקי הסוכה הזו, שהייתה נאה וגרמה לרבנית קורת-רוח מרובה]. הרבנית הורתה לי לכסות את הסוכה ב'הרבה סכך'.

"גם לאחר יותר משנה מעת הסתלקות הרבנית (שמאז סעד הרבי ולן בחדרו שב-770) המשיך לבקר בסוכה זו במשך חגי-הסוכות. בביקוריו היה הרבי סועד בה, שותה תה, מקיים בה 'נענועים' עם ד' המינים שהיו בביתו וכו'.

"אמנם, באחת השנים לא ביקר בסוכה זו. בראותי זאת חשבתי בליבי שהואיל והרבי אינו מגיע לסוכה, אין בה עוד צורך. ואכן, בשנה הבאה כבר לא הקמתיה קודם יום הכיפורים.

"אולם, במוצאי יום הכיפורים לאחר ה'הבדלה', אמר לי הרבי: "מוצאי יום-כיפור, דארף מען דאך ריידען מענייני סוכה. מן הסתם וועסט דו דארטן מאַכן אַ סוכה און לכל הפחות זאָלסט דו דארטן עסן איין סעודה" [=הרי צריך לדבר במוצאי יום הכיפורים מענייני הסוכה. מסתמא תקים שם סוכה,

"הסיפור הבא התרחש באחת השנים שבהן עוד סעד הרבי בימים-טובים בדירתו של הרבי הריי"צ.

"מתפקידי באותה תקופה היה לבנות את הסוכה של הרבי, שליד 770. עד אז היו קירות הסוכה עשויים עץ פשוט, ללא כל יופי גשמי. אמנם, כשבנתי קודם חג הסוכות באותה השנה, פרסתי "פנלינג" על הקירות [פנל מיוחד המייפה אותם], וכן הוספתי "אנינג" ["כיסוי"] מעל הסוכה. נוסף לכך, סגרתי חלק מהסוכה לפינה נפרדת, ובה התקנתי ברז מים - כדי שלא יצטרכו להביא לרבי קערה וספל עם מים, כפי שהיה עד אז בעת שהיה צריך ליטול את ידיו הק' - ואף הוספתי דלת הסוגרת את הפינה.

"כאשר הבחין בכך המשב"ק הרה"ח ר' בערל יוניק ע"ה - שהיה קשור מאד לכל ענייניו הק' של הרבי ואף זכה ל'קירובים' רבים - אמר לי: 'הרבי לא ישמח מהדברים שהוספת בסוכה. שכן הרבי לא 'אוהב' שמישהו אחר מוציא עבורו כסף...'

"דברים אלה - מכיוון ששמעתי אותם מר' בערל ע"ה שכאמור היה משב"ק נאמן - הפריעו לי מאוד, וחששתי מתגובתו של הרבי.

"הנוהג באותן שנים, בחייה של הרבנית חנה ע"ה - אימו של הרבי, שלאחר שהיו מסיימים בלילות הימים הטובים את תפילת 'מעריב', הייתי מקיש על דלת חדרו של הרבי ומודיע שהנני הולך לביתה של אימו, ללוותה בדרכה ל-770.

"בדרך כלל, כשהיינו מגיעים ל-770 בליל חג הסוכות, הייתה הרבנית חנה נכנסת אל הסוכה של הרבי שליד 770, ומדליקה בה את נרות החג. אחר שהדליקה הייתה נכנסת לחדרו של הרבי ולאחר מכן עולה אל דירתו של הרבי הריי"צ, שם סעדה את סעודת ליל החג בחדר שבו סעדו הנשים (כמנהגה בלילות כל הימים הטובים).

"מנהגי (בלילות כל הימים הטובים) היה להקיש אחר כך על דלת חדרו הק', ולהודיע שהכול מוכן לסעודה. אחר הודעה זו היה הרבי עולה אל דירתו של הרבי הריי"צ, לסעוד בה את סעודת ליל יום-טוב.

ותשתדל לאכול שם סעודה אחת, לכל הפחות].
 "אף שהזמן היה לחוץ מאד, בעזר ה' הספקתי לסיים את הקמת הסוכה, ואף לסעוד בה לפחות סעודה אחת.

"בשנת תשנ"ג, בהתקרב חג־הסוכות, שאלתי את הרבי אם עלי להקים את הסוכה גם השנה, ונעניתי בהנהון ראשו הק' לחיוב, תוך חיוך רחב. הקמתי את הסוכה, הן באותה השנה והן בשנת תשנ"ד, והקפדתי לסעוד בה לפחות סעודה אחת כפי שהורה לי הרבי".

ההכנות לחג והשהייה בסוכה

את חג הסוכות וההכנות לקראתו סיכם הרש"ב גנזבורג ('בקדש פנימה' עמ' 22 - בשילוב הערות המו"ל הרה"ח ר' יוסף שי' אשכנזי):

א. הקמתי מידי שנה את סוכתו של הרבי במרפסת ביתו שברח' פרוזינדט, והרבנית הורתה לי לכסותה ב"הרכה סכך". עם זאת, לא הורתה לי ליצור חור בעובי הסכך, שדרכו יהיה ניתן להבחין בכוכבים | - בליל ד' חול המועד סוכות תש"נ,

סיפר הרבי בשיחתו הק' שהרבי הרש"ב והרבי הריי"צ הרבו אמנם בסכך, אך תחבו מקל שיצור חור בסכך שדרכו הבחינו בכוכבים].

ב. במשך כל ימי החג היה סט 'ד' מינים בביתו של הרבי (נוסף לסט ד' המינים שהיו אצל הרבי ב-770). על סט זה בירכה הרבנית, ואף הרבי היה מקיים בו 'נענועים' בסוכת ביתו.

אחר הסתלקות הרבנית, היה הרבי מעביר באמצעותי - קודם החג, מידי שנה - סט 'ד' מינים לביתו ופעמים שקיים בו 'נענועים' בסוכת ביתו אף בשנים אלו. בפעם הראשונה שהעביר דרכי, הורה לי לעשות זאת מבלי לעורר את תשומת ליבם של אחרים.

אכן, בווידאו מערב חג הסוכות תשמ"ט (לאחר הסתלקות הרבנית), ניתן להבחין כיצד נותן הרבי לר' דוד שי' רסקין שני לולבים. אחד מהם מורה לו הרבי לאגוד עם 36 הדסים, ואת הלולב השני עם 18 בלבד.

ג. נוסף לסעודות, במהלך ימי החג היה הרבי שוהה בסוכה רבות.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60940.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

חג-הסוכות

וימינו תחבקני

חג-הסוכות הוא בבחינת "וימינו תחבקני". כשם שאדם מחבק את חברו מרוב אהבה ואינו מניחו להיפרד ממנו, כך בחג-הסוכות, הסכך וארבעת הדפנות הם בבחינת חיבוק של הקב"ה, שסובב ומקיף אותנו מכל צד, ואינו מניח לנו להיות 'נפרדים' ממנו.

(לקוטי-תורה - דרושים לחג-הסוכות)

ושמחת בחגך

בתפילת שמונה-עשרה של שלושה רגלים אומרים "אתה בחרתנו". ביאור הקשר בין בחירת הקב"ה בישראל לבין יום-טוב: בחירת ה' בישראל מחייבת אותם להיות מופת לאומות תבל; הנהגתו של יהודי צריכה להיות מתאימה למי שנמנה עם העם הנבחר. לכן מציינים בחירה זו ביום-טוב, כי ביום כזה, שכשמו כן הוא, "יום טוב" ומבורך, קל יותר לקבל החלטה איתנה להתנהג בהתאם לאחריות האמורה. וכדי שהיהודי לא ייגש למשימה זו כאל דבר קשה ומכביד, אומרת לו התורה "ושמחת בחגך!" - יש לעשות זאת מתוך שמחה רבה ועצומה.

(לקוטי-שיחות, כרך יד, עמ' 433)

"ושמחת בחגך והיית אך שמח"

כיצד אפשר לצוות על אדם לשמוח, והלוא השמחה תלויה ברגש הלב, שאין האדם שולט עליו? שאלה דומה לזו נשאלת גם לגבי מצוות אהבת ה', "ואהבת את ה' אלוקיך" - איך אפשר לצוות לאהוב את ה', דבר שהוא תלוי ברגש הלב?! ומשיבים על כך שהציווי הוא להתבונן בדברים המעוררים את האהבה. אף כאן כיוצא בזה: חג-הסוכות (וכן פסח ושבועות) הם זכר ליציאת-מצרים. כל המתבונן בניסי יציאת-מצרים באופן מעמיק עד שהוא "חי" את הגאולה מחדש, מובטח לו כי יבוא לידי שמחה גדולה. ויש להוסיף: שמחה זו היא שמחת הנפש בלבד, שמחה רוחנית. והואיל וגם הגוף צריך לשמוח, בשמחה גשמית, אין די בהתבוננות זו, אלא יש לשמחו בדברים המביאים לו עונג ושמחה - "אין שמחה אלא בבשר ויין".

(משיחת ליל שמחת-תורה תשל"ז)

אושפיזין עילאין

בחג־הסוכות זוכה כל יהודי לארח בסוכתו שבעה אורחים נכבדים: שלושת האבות - אברהם, יצחק ויעקב, משה רבנו, אהרון הכהן, יוסף הצדיק ודוד המלך. אושפיזין קדושים אלה יורדים מגן־עדן הישר אל הסוכה, ובלשון הזוהר: "אושפיזין (אורחים) עילאין שוין מדוריהון עמיה".

בטעם הדבר שהאושפיזין מופיעים דווקא בחג־הסוכות (ולא בחג הפסח או בשבועות), יש לומר: בימי החורף קשה יותר לעבוד את ה' מאשר בימי הקיץ. בחורף אין השמש מאירה כל־כך, ומבואר שהשמש רומזת לשם הוי', המורה על אור וגילוי (כדכתיב "כי שמש ומגן הויה אלקים" - שם הוי' משול לשמש ושם אלוקים למגן העוטף אותה). לכן באים אלינו האושפיזין בחג־הסוכות, כדי לתת לנו כוח ועידוד בעבודת הבורא, למשך ימי החורף שבפתח.

(משיחת חג־הסוכות תשי"ב. תורת מנחם תשי"ב כרך א [ד], עמ' 33)

משם שואבין רוח־הקודש

למה נקרא שמה בית־השואבה? שמשם שואבין רוח הקודש... יונה בן אמיטי מעולי רגלים היה, ונכנס לשמחת בית־השואבה ושרתה עליו רוח־הקודש (ירושלמי פ"ה ה"א)

מבואר בזוהר הקדוש, שהנשמה, כשהיא יורדת למטה, נקראת "יונה", על שם הכתוב "ולא תונו איש את עמיתו". כלומר: יש להיזהר שבמשך שהיית הנפש בגוף לא תונה בידי הגוף. ואדרבה - על הנפש "להונות" את הגוף ואת גשמיות העולם ולעשות מהם דירה ראויה לה' יתברך. זהו הטעם שרוז"ל הזכירו במיוחד את יונה הנביא בהקשר זה של שמחת בית־השואבה. כי ניסוך המים מסמל את התעלות הגשמיות; עלייתם של הדברים התחתונים למעלה. משמחת בית־השואבה שואבים אנו את הכוח "להונות" את גשמיות העולם ולהעלותה, עד שהגשמיות עצמה תהיה דירה לקב"ה.

(לקוטי־שיחות, כרך ב, עמ' 424, משיחת שמחת בית־השואבה תשט"ז)

לא טעמנו טעם שינה

כשהיינו שמחים שמחת בית־השואבה לא ראינו שינה בעינינו... איני, והאמר ר' יוחנן שבועה שלא אישן שלושה ימים מלקין אותו וישן לאלתר? אלא הכי קאמר: לא טעמנו טעם שינה, דהוו מנמנמי אכתפא דהדדי (סוכה נג,א)

יתרון האדם - שהוא יצור שכלי - על הבהמה, מתבטא גם בציוור הגוף. באדם - הראש גבוה מהגוף לאות שהשכל שולט על הגוף. לעומת זאת, בבעלי־חיים הראש והגוף באותה גובה, ואין הגוף נתון לשליטת השכל. יתר על כן, בבעלי־חיים ה"שכל" הוא אמצעי בלבד למילוי צורכי הגוף. ואולם גם אצל האדם, בזמן השינה, לא ניכרת מעלת השכל על הגוף, שכן אז ראשו ורגליו בגובה אחד. נמצא כי בשינה משתווה האדם, לכאורה, לבהמה. שינה כזו לא היתה אפשרית בעת שמחת בית־השואבה. איזו שינה היתה אפשרית? רק שינה כזו שבה הראש נשאר למעלה מהגוף - "מנמנמי אכתפא דהדדי", היינו שגם בעת השינה היה ניכר ונגרש שווהי שנתו של אדם בעל־שכל.

(משיחת שמחת בית־השואבה תשי"ד. תורת מנחם תשי"ד כרך א [י], עמ' 69)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת האזינו

י"ב בתשרי

יום שני

י"ד בתשרי, ערב חג הסוכות

מרכים בצדקה בערב סוכות, ונותנים גם עבור יום טוב (ובחור"ל עבור שני הימים).

עורכים מגבית ומחלקים את 'צורכי החג' לחג הסוכות לאלו הנצרכים (בדומה ל'מענות חיטים' לחג-הפסח). וכן מחלקים ד' מינים (שצריכים להיות 'לכם'), ומה טוב להשתדל שלכל אחד ואחד תהיה סוכה משלו.

בניית הסוכה:

סיפר הרבי: "כ"ק מו"ח אדמו"ר (מהוריי"צ) וכן אאמו"ר (הרה"ג והרה"ח המקובל ר' לוייצחק) לא עסקו בעצמם בעשיית הסוכה. אם כי מסופר שהרבי השתתף בעצמו בבניית הסוכה בביתו, על-ידי זריקת כמה ענפים של סכך.

מכיוון ש"תשבו כעין תדורו" - צריכה להיות לכל משפחה סוכה לעצמה, בדוגמת מה שבכל השנה היא גרה בדירה משלה. ובפרט שגם עשיית הסוכה היא מצווה, ובכיוצא בזה "מצווה בו יותר מבשלוחו".

אין שום הידור שתהיה הסוכה מחוץ לבית דווקא, אלא אפשר להסיר את הגג ולהניח סכך. עושים את הדפנות אפילו לכתחילה גם מרכרים הפסולים לסכך. מנהגנו לעשות ארבע דפנות.

שחרית: קוראים לשישה עולים בשירת האזינו (כסימן "הזי"ו לך"), ואחד אחר השירה.
הפטרה: וידבר דוד.
אין אומרים 'אב הרחמים'.
מנחה: אין אומרים 'צדקתך'.
מוצאי-שבת-קודש: אין אומרים 'ויהי נועם', ואתה קדוש. אומרים 'יתן לך'.

יום ראשון

י"ג בתשרי

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע (לכתחילה אריבער), דור רביעי לנשיאי חב"ד (שנות הנשיאות: תרכ"ו-תרמ"ג), ומנוחתו כבוד בליובאוויטש, באוהל אביו כ"ק אדמו"ר ה'צמח-צדק"³.

1) המהר"ל מפראג (ס' הזכרונות לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א פכ"ט) והמגיד ממזריטש (ס' התולדות אדמו"ר מהר"ש של הרבי, עמ' 74) ציוו ללמוד שירת האזינו בע"פ. ובסה"ש תש"א (עמ' 56. בלה"ק - עמ' מו) "שמעתי מגדולים, שכל יהודי צריך לדעת את שירת האזינו בע"פ". ומבאר שם שזה מביא שפע ברכה גדול בפרנסה, עי"ש.

2) לוח כולל-חב"ד, משו"ע או"ח סי' תכח ס"ה.

3) תיאור ההסתלקות, ותצלום המצבה (החדשה) בס' 'ימי חב"ד' ביום זה. ביאור מעלת היום בשיחות הרבי, הובאו בס' 'הלכות החג בחג' עמ' 53 ואילך.

בהזדמנויות דומות, הציע הרבי לנצל 'עת רצון' כזאת, כדי להוסיף: לימוד פרק משנה עכ"פ של האות הראשונה מאותיות השם; לימוד מתורתו של בעל ההילולא; בעבודת התפילה;

בנתינת צדקה לענייני בעל ההילולא וממלאי-מקומו; ולקיים התועדויות של שמחה, והחלטות טובות. ואם לא נעשה הנ"ל או חלקו בו ביום, יש להשלימו בימים הסמוכים (ראה 'התועדויות' תשמ"ו ח"ב עמ' 286, והוספות שם עמ' 292. לקו"ש חכ"א עמ' 276).

שעווה), ולא כהמדקקים שיהיה מקצתו ירוק. ולכאורה אם יש אפשרות למשל לקנות רק אתרוג צהוב שיש בו כתמי-עלים ('בלעטלאך') שהזחירות מהם היא רק הידור-שלי-יופי, יש להעדיף את הצהוב. ולפלא שרבים מאנ"ש אין מקפידין על זה, ובפרט שאף הקונים אתרוג בימים האחרונים יכולים למצוא צהובים לרוב. לוקחים לולב שאין עליו כפופים (הכפיפה נקראת 'כפתורים' = 'קנעפלאך').

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ הקפיד שהשרדה תהיה באמצע הלולב ממש, ולא מן-הצד קצת; לולב ישר; שאינו דק; ושעליו מחוברים בקליפה מאחורי השרדה. הקפדה זו האחרונה ידועה לנו גם מהנהגת הרבי.

בחג הסוכות (וגם בשבת שבו) אסור להריח בהדס שבלולב. וטוב להימנע גם מלהריח באתרוג של מצווה. אם טעה והריח, לא יברך על הריח.

סדר אגידת הלולב:

מהדרים לאגוד את הלולב בסוכה ובערב יום-טוב. הרבי נהג לעשות זאת אחר חצות היום. המהדרים - אוגדים בעצמם את הלולב.

אין מוסיפים על אתרוג אחד, לולב אחד, שתי ערבות. אבל מנהג חסידים מקדמת-דנא להוסיף על שלושה הדסים. ו"כל המרבה - הרי זה משוכח".

בשנים האחרונות עורר הרבי להשתדל להוסיף על שלושה הדסים - על-כל-פנים עוד שלושה, כנגד השלושה שמן-הדין. גם ההוספות בהדסים מתחלקות בשווה לצדדים.

אין משתמשים בסלים הקלועים לערבות ולהדסים, אלא בטבעות העשויות מעלי הלולב. את כל הטבעות מכינים קודם שמתחילים לאגוד את הלולב.

ההדסים - אחד מימין הלולב (כאשר שידרת הלולב היא מול פני האוגד), אחד משמאלו ואחד באמצע, נוטה קצת לצד ימין. והערבות אחת מימין הלולב ואחת משמאלו.

משתדלים שהערבות לא ייראו כלי-כך. קצותיהם התחתונים של הלולב, ההדסים והערבות מונחים בשווה זה ליד זה, ולא שיבלוט הלולב מלמטה.

מרבית בסכך. אדמו"ר הזקן היה מצווה על כך: "סמיך יותר! עוד יותר סמיך!". וכדי "שיהיו כוכבים נראים מתוכה" תוחבים מקל בעוכי הסכך, ליצור נקב שיוכלו לראותן בעדו (המכסים את הסוכה מפני הגשם בכיסוי פלסטי הצמוד לסכך מעליו, אין צריך להשאיר מאומה מלפני החג. אך אם יש חלל טפח ביניהם, או שהכיסוי הוא מתחת הסכך אפילו אין ביניהם חלל טפח⁴.

אין מנהגנו לעשות רצפה מיוחדת לסוכה (הבונים סוכתם בגינה, ברור שחובתם להכין לה ריצפה מיוחדת כדי שיוכלו לאכול בה בשבת וביום-טוב, שכן מן הנמנע שלא יישפכו מים על הקרקע וישקו את הגינה).

אין מנהגנו בנוי סוכה, לא תחת הסכך ולא על הרפנות.

בסוכת 770 (ובשאר הסוכות שבשכונה) רגילים לנהוג כבסוכת הרבי עצמו, שהיה בה רק היופי של הרפנות והסכך עצמם (והשתדלו להרבות בזה) ותו לא. אך בין אנ"ש בארה"ק נפוץ לתלות סדינים לבנים מסביב ותמונת הרבי⁵. וצ"ע.

ארבעת המינים:

אין מדקדקים לשלם עבור ארבעת המינים קודם החג דווקא.

קבלה בידינו מאדמו"ר הזקן להדר לברך על אתרוג מקלבריה. גם בימינו, שיש אתרוגים משתילי קלבריה באה"ק ת"ו, עדיין יש להשתדל לברך על האתרוגים הבאים מקלבריה עצמה. מראה האתרוג צריך להיות צהוב (כמראה

4 כיסוי מעל הסכך ללא חלל טפח אינו נחשב לאוהל (עיי' שו"ע אדה"ז סי' תר"מ ס"י), אך מתחתיו אסור אפילו כשאין חלל כלשהו ביניהם, כדעת ה'בבשי שרד' שם (שו"ע"ר שם, ודלא כמ"ש המשנה-ברורה שם ס"ק כה בשם הפרי-מגדים). ידאגו שישאר (מחוץ לחלק המגולל) טפח פרוס לפני החג, כדי שיהיו מותרים לפתוח את המכסה כשנכנסים לסוכה בחג.

5 ובהאי עניינא: גם להבדיל בבית האבל שבו נהוג לכסות כל התמונות והמראות, כמ"ש בדרכי חסד עמ' לג מס' גשר-החיים ח"א עמ' ג, ע"פ מו"ק טו רע"ב ובירושלמי שם פ"ג ה"ה (בדפוס הרגיל: טו רע"ב) שכפיית המיטה היא מפני שהאדם הוא בצלם אלוקים וא"כ ק"ו לדמות עצמה שיש לכסותה - ובכל זאת אין נהוג לכסות תמונות הרבי. וע"ע טעמים למנהג זה בס' נטע"י גבראל ח"א פצ"ב הע' יג.

על המבצע לבקר בבת-כנסת כדי לשמח יהודים בשמחת בית השואבה ושמחת החג בכלל, וברוב עם הדרת מלך.

סדר הקידוש:

מקדשים בסוכה: "אתקינו" (דיום-טוב), "בורא פרי הגפן", "אשר בחר בנו", "לישב בסוכה", ו"שהחיינו".

קודם שהיה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מברך 'לישב בסוכה', היה מביט בסכך.

מי שבירך 'שהחיינו' בשעת הדלקת הנרות - לא יברכנה עתה. ברכת 'שהחיינו' בקידוש שבסוכה, עולה גם על עשייתה (לבעליה) ועל מצות הישיבה בה. איש שבירך (בטעות) 'שהחיינו' בהדלקת הנרות, אם הדליקם חוץ לסוכה, יכוון לצאת כעת, או יברך בעצמו שוב ברכה זו בקידוש.

ביום-טוב דחג-הסוכות טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל על השולחן שמים גם מלח.

המסובים מברכים "לישב בסוכה" אחרי ברכת "המוציא" (וכן ביום).

אף-על-פי שנשים פטורות מן הסוכה, בכל-זאת אינן נמנעות מלאכול בה ולברך 'לישב בסוכה'.

בלילה הראשון של חג-הסוכות חייבים (האנשים) מן-הדין לאכול כזית פת בסוכה. ואפילו ירד גשם, מקדשים בסוכה ומברכים 'לישב בסוכה' ו'שהחיינו', אוכלים כזית וגומרים את הסעודה בבית (ובשעת ברכת 'המוציא' יש לכוון לגמור הסעודה בבית). ואם פסק הגשם אחר-כך, יש לשוב לאכול בסוכה כזית פת (מבלי לברך שנית 'לישב בסוכה') ולברך ברכת-המזון בסוכה. אם כשיורד גשם נראה שהוא ייפסק אחרי שעה או שעתיים, צריך להמתין.

מנהגנו שלא לצאת מהסוכה באמצע הסעודה גם כשיורד גשם, וגם במשך שאר ימי החג, במצב כזה נכנסים לסוכה, מקדשים ואוכלים בה ומברכים 'לישב בסוכה', ללא פקפוק, וגם מתוועדים. וכן נהג הרבי.

על הלולב עצמו עושים שתי כריכות. ומשתדלים ששתי הכריכות יהיו מכוסות בהדסים ובערבות, וגם, על-כל-פנים מקצת, הכריכה העליונה.

בנוסף לשתי כריכות הנ"ל (ואחרי עשייתן), אוגד את הלולב, ההדסים והערבות ביחד על-ידי שלוש כריכות. שלוש כריכות אלו צריכות להיות בתחום טפח אחד. נמצאו סך-הכול חמש כריכות. רצוי לקנות לכל אחד מהבנים מגיל שש ומעלה ארבעת המינים כשרים כהלכתם (וכמובן שלא להשאיר הבר-מצווה יהיו ארבעת המינים מהודרים).

אם יש גג מעל הסוכה, יש לזכור לפותחו עתה (כדי שבשעת הסעודה תהיה הסוכה מסוככת כרין).

הדלקת הנרות: לכתחילה מדליקין אותן בכל ערב יום-טוב ככזמן הרגיל בערב-שבת.

כדאי ונכון שיתחילו (הבנות) להדליק פעם הראשונה ביום-טוב, שאז יברכו "שהחיינו" גם על התחלת קיום מצוות הדלקת נר יום-טוב.

אם אפשר, מדליקים נרות יום-טוב בסוכה. ואין להכניסם הביתה אחרי ההדלקה (אמנם אם הסוכה קטנה ואין מקום לנרות, ובפרט אם יש חשש בטיחותי, יכולים להשתמש במשהו לאור הנרות ואחר-כך להעבירם (אם אפשר - רק חלק מהם) לחדר אחר, ואם אפשר, יש להשתדל שיהיה הנר שבירכו עליו במקום שיראו אותו בעת ברכת הקידוש).

אחרי ההדלקה, מברכות "להדליק נר של יום-טוב" ו"שהחיינו". איש המדליק, לא יברך 'שהחיינו'.

יום שלישי

ט"ו בתשרי, א' דחג-הסוכות

תפילת ערבית של יום-טוב.

שמחת החג, וגם שמחת-בית-השואבה, מתחילות מליל ראשון של חג-הסוכות. נוהגים לשיר, למחוא כף ולרקוד ולא רק בחול-המועד, אלא גם ביום-טוב.

פעמים רבות דיבר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

6 ראה שו"ע אדמו"ה ז' סי' תרמ"א ס"א, ב, ובנסמן במהדורה החדשה שם. ולכאורה יש לכוון על כך בשעת הברכה, בפרט על הישיבה, הן המקדש והן השומעים.

- מחברים אותם.

את הלולב ומיניו מחבר לשליש העליון של האתרוג, אשר אוהזו באלכסון קצת.

הנענועים: לדרום וצפון - לקרן דרומית מזרחית, קרן צפונית מזרחית. למזרח - לאמצע המזרח. למעלה - בהבאה מורידים תחילה מעט "המשכה בעולם", ואחר־כך מביאים אל החזה. למטה - בהבאה מעלים תחילה מעט "העלאת העולם", ואחר־כך מביאים אל החזה. למערב [דרך ימין] - שתי פעמים הראשונות לקרן מערבית דרומית, בפעם השלישית - לאמצע מערב. [הכיוון צ"ל למזרח ומערב העולם, ולא שה"מזרח" הוא תמיד לכיוון ירושלים כבתפילה. ראה בס' ארבעת המינים השלם עמ' תעד, שכן מנהג הנוהגים ע"פ האר"י בצפת ובטבריה].

לכל צד - הולכה והובאה שלוש פעמים. בהבאה צריך להגיע עד החזה, "מקום שמכים באמירת 'אשמנו'".

גם ההולכה, כולל ההולכה הראשונה, מתחילה מן החזה. אחר כל הולכה מנענעים (מכסכים) את הלולב, ואחר־כך עושים את ההובאה.

ראש הלולב יהיה למעלה בכל הנענועים.

במשך כל הנענועים, האתרוג מכוסה ביד - חוץ

מהנענוע האחרון, שאז מגלהו קצת.

[עוד נהג הרבי: היה מביא את ד' המינים אל מול החזה, ואחר־כך בתנועה נוספת היה מביאם ומגיעם אל החזה ממש.

בכל משך הנענועים עמד במקום אחד כשפניו למזרח. לא פנה לכיוון הנענועים, אלא בהפניית הידיים וחלק הגוף העליון.

בכל הנענועים המינים זקופים ובגובה החזה, מלבד הנענועים למעלה ולמטה, שבהם המינים זקופים, ורק הידים מורמות לגובה הפנים או מושפלות למטה].

תפילת שחרית:

שמונה־עשרה של יום־טוב.

מי שלא הספיק ליטול לולב לפני התפילה "ואי אפשר לצאת מבית־הכנסת מפני הרואים", יברך עליו שם לפני ההלל, וב'אנא' שבסוף ההלל ינענע רק פעם אחת, כדלהלן.

מברכים 'לישב בסוכה' רק על לחם או מיני מזונות יותר מ'כביצה' (כביצה: 54 סמ"ק) (מלבד בסעודת הלילה הראשון שמשפיק 'כוזית', ראה בשו"ע אדה"ז סי' תרל"ט סי"ז). ומברכים תחילה 'המוציא' או 'מזונות' ואחר־כך, לפני שטועמים, מברכים 'לישב בסוכה'.

המהדרים - גם מים אינם שותים מחוץ לסוכה. אין מנהגו לישון בסוכה.

בשו"ע אדמוה"ז נפסק, שהנכנס לסוכת חברו ל"שינה וטיול", מברך 'לישב בסוכה'. [והנכנסים לביקור קצר ומסתפקים אם זו קביעות, משתדלים לכבדם במיני מזונות יותר מ'כביצה'.

אין מנשקים את הסוכה בכניסה או ביציאה.

שחרית:

נטילת לולב.

אסור לאכול לפני נטילת לולב. והבריאים אינם טועמים, וגם אינם שותים מאומה לפני־כן [מפי השמועה, הוראת הרבי שמן הראוי לאכול 'מזונות' אחר נטילת הלולב, כדי שברכת 'לישב בסוכה' תעלה גם על הנטילה שלפניה (אף שגם היא 'קביעות' בקל־וחומר משינה וטיול)].

משכימים ומקדימים לקיים מצוות לולב, ובפרט בפעם הראשונה.

נטילת לולב בסוכה היא מצווה מן המובחר, ואפילו קודם התפילה מברכים בסוכה. וגם אם יורדים גשמים, מצווה מן המובחר להמתין עד שייפסק הגשם כדי ליטלו בסוכה.

כשנותנים את ארבעת המינים לאחר לברך, נכון לומר בפירוש שהוא "במתנתה על־מנת להחזיר" [בס' המנהגים משמע, וכן נהג הרבי למעשה, לומר זאת גם בחול־המועד. וצריך חיפוש המקור לזה], "והוא תועלת לנותן ולמקבל".

איטר יד נוטל את הלולב בימינו שהוא שמאל־כל־אדם, ואת האתרוג בשמאלו שהוא ימין כל־אדם.

שדרת הלולב צריכה להיות מול פני הנוטל.

עומד כשפניו למזרח, נוטל את הלולב ביד ימין ומברך על הלולב, ומתחיל ברכת "שהחיינו" - כשהלולב בימינו והאתרוג בשמאלו. בסיום הברכה

(ראה לקוטי־שיחות, כרך כב, עמ' 125).

"הושיעה" - למזרח ולמעלה, "נא" - למטה ולמערב. [צ"ע איך מקיימים כראוי אמירה וענייה דש"ץ וקהל ב'הודו' וב'אנא', כשלמעשה כל אחד אומר ומנענע בקצב שלון].

הושענות:

מוציאים ספר-תורה אחד, ועומד איתו ליד הבימה ומחזיקו⁸. ארון-הקודש נשאר פתוח עד גמר אמירת הושענות.

[כמדומה שנהוג להקיף בבית-הכנסת גם כשמתפללים ביחיד⁹].

אומרים תיבת "הושענא" בראש כל ארבעת ה'אותיות' המקדימות (הושענא למענך אלוקינו, בוראנו...) וכן לאחריהן - כנרפס בסידור, וכן קודם כל 'אות' שבסדר אותו היום (הושענא למען אמיתך, הושענא למען ברייתך... - כך נהג הרבי). באותיות שאומרן החזן בקול רם - שאז מקיפין בהן - אומרים זאת לפנייהן ולאחריהן.

מנהגנו שהש"ץ מתחיל לומר בקול רם מאות ס' או ע'. מדייקים לעשות היקף אחד שלם סביב הבימה, ומסיימים אותו באמירת אות ת'.

ההקפות הן (נגד כיוון השעון) מזרח - צפון - מערב - דרום (מי שהתחיל ממקומו - ישלים סיבוב).

מי שאין לו ד' מינים - ייקח מאחר שכבר סיים, ויקיף גם הוא. מי שאירע לו אַבְל (רח"ל) בחג, אינו מקיף, וכן אבל על אביו ואמו במשך כל י"ב חודש אינו מקיף. ויש לו לכבד בארבעת-המינים שלו אדם אחר שאין לו ד' מינים - שיקיף הוא.

את הפסוקים "כי אמרתי..." (ודומיו, שבסוף כל הושענא) אומרים רק בהושענא-רבה.

בשנים האחרונות הורה הרבי לנגן "הושיעה את עמך..." בניגון הידוע.

את הפסוק "למען דעת..." שבסוף ההושענות, אומרים בקול רם כשמכניסים את ספר-התורה

הלל: אחר חזרת הש"ץ אומרים הלל שלם. לכל הרעות מברכים תחילה וסוף, וגם ביחיד (וכן גם בימי חול-המועד ושמחת-תורה).

באמירת הלל אוחזים את הלולב (ביד ימין), ולנענועים מצרפים אליו גם את האתרוג (ביד שמאל). בשנת 'הקהל' תשמ"ח שינה הרבי ואחז גם את האתרוג עם הלולב משך כל ההלל. לאחר מכן הסביר בשיחה, כי למרות שהדבר מהוה שינוי ממנהגו של כ"ק הריי"צ - עשה זאת כדי להדגיש את חשיבות ההקלה יחד של כל ה'ד' מינים' - כל ישראל.

באמירת הלל (תמיד), כופלים הודו לה' אחר כל אחד מהשלושה פסוקים: "יאמר נא... כי לעולם חסדו", וגם ביחיד. דהיינו: הש"ץ מקריא: "הודו..." והציבור [ולא הש"ץ, כמ"ש בהגש"פ של הרבי וכן משמע ב'היום יום' ל' תשרי] עונים בקול: "הודו", ואומרים בנחת "יאמר נא ישראל..."; הש"ץ מקריא: "יאמר נא ישראל... ", והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו...", ואומרים בנחת "יאמרו נא בית אהרן... "; הש"ץ מקריא: "יאמרו נא בית אהרן...", והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו...", ואומרים בנחת "יאמרו נא יראי ה'..." ; הש"ץ מקריא: "יאמרו נא יראי ה'", והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת) "הודו...".

הנענועים:

מנענעים את הלולב ומיניו ארבע פעמים בהלל: ב"הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", ב"אנא ה' הושיעה-נא", ובכופלו [בין שני הנענועים ב"אנא ה'"] היה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו עושה הפסק כלשהו, כגון הנחת האתרוג, הפרדת הרגליים, סידור הטלית על כתפיו וכדומה, וב"הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" הראשון אשר בסוף ההלל. ואם בירך על הלולב בבית-הכנסת קודם הלל, אינו מנענע ב"אנא ה' הושיעה-נא" אלא פעם אחת.

סדר הנענועים: "הודו" - לדרום (הכיוון המדויק לכל הצדדים - כנ"ל בברכת הלולב), "לה" - אינו מנענע (אבל מצרף אמירתו לאמירת מילת "הודו"), "כי" - לצפון, "טוב" - למזרח, "כי" - למעלה, "לעולם" - למטה, "חסדו" - למערב. "אנא" - לדרום ולצפון, "ה'" - אינו מנענע,

8) בלוח כולל-חב"ד כתוב שאם לכולם יש לולבים, יניחו את ספר-התורה על הבימה, והעתיקו בס' שבח-המועדים (תש"ג) עמ' 86. וזה כדעת הכף-החיים ס' תרס"ק ו, אף שבס' לדוד-אמת ס' ד אות יד כ' שאם אפשר יקיים שניהם. וע"ע.

9) לעניין אחיות הד' מינים ביד אחת (והסידור ביד השנייה, כנראה גם ב'מראות קודש'), ראה בהערותו של הרב יהושע שי' גרוס, ב'פרדס חב"ד' 17 עמ' 71.

שהכהונים מנגנים דווקא, אבל כשהכהונים אומרים את התיבות, צריך לשמוע. כשמנגנים הכהונים לפני התיבה "וישם", אומר הקהל "ריבוננו של עולם... הצדיק". כשמנגנים לפני תיבת "לך" - "ואם... אלישע". כשמנגנים לפני תיבת "שלום" - "וכשם... לטובה". וכשהכהונים אומרים תיבת "שלום", מסיימים "ותשמרני ותחנני ותרצני".
 "אדיר במרום... " אומרים אחר עניית אמן, כשעדיין הטלית על הפנים.

קידוש:

"אתקיננו" דיוס-טוב, "אלה מועדי", וברכות "בורא פרי הגפן" ו"לישב בסוכה".
 המסובים מברכים "לישב בסוכה" אחרי ברכת "המוציא".

מבצע לולב:

הרבי הנהיג, אשר בימי חג הסוכות יוצאים עם הד' מינים לרחוב וכיוצא בזה, מקומות שם נמצאים בני ובנות ישראל לזכותם במצווה זו. גם במבצע לולב משתדלים שיטלוהו בסוכה. [וכן לכבדם במיני-מזונות, ולברך עמהם "לישב בסוכה"].
 ידועה הנהגת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, אשר הד' מינים שהוא מברך עליהם הוא מוסרם כדי שהקהל יוכל לברך עליהם. ומוסיף הרבי: "מסופר על אחד הרה"צ (כמדומה מפולין) שהתנהג כן בקביעות, וכששאלוהו והרי עליידי המשמוש נוגעים בהעניין ד'הדר', ענה, שאין לך 'הדר' [יותר] מזה, שכמה וכמה מבני-ישראל יקיימו בו מצווה נעלית זו".

מוציא יום-טוב

[לעניין בן חו"ל הנמצא בארה"ק ולהיפך, הפסיקה הרגילה של רבותינו נשיאינו בזה היתה ע"פ נגלה¹⁰].

ערבית: אתה חוננתנו. יעלה ויבוא.

בכל תפילות חול-המועד - אם שכח יעלה ויבוא, או שנסתפק בזה, ונזכר לאחר 'ברוך אתה ה' של סיום הברכה, יסיים "למדני חוקיך", יתחיל "יעלה

להיכל. [אין לסדר את ארבעת המינים באמצע 'קדיש'].

מותר להחזיר לולב למים ביום-טוב, ואף להוסיף עליו מים (עד מחצית מהכמות הנמצאת), אבל לא להחליף את המים. על-פי רוב נשמרים המינים כראוי ללא מים, כשהם סגורים היטב בתוך נרתיק ניילון (שהוכן מערב יום-טוב, עם טפטוף קל של מים פנימה, ליצירת לחות).

קריאת התורה: 'אתה הראת'. בפתחת הארון אומרים פעם אחת י"ג מידות. 'ריבוננו-של-עולם', יהיו לרצון, ואני תפילתי (פעם אחת), וממשיכים כרגיל: "ברוך שמייה... ישועה ורחמים". מוציאים שני ספרי-תורה, את הראשון מוליך הש"ץ, וקוראים בספר הראשון לחמישה עולים (ויקרא כב) "שור או כשב", מניחים ספר שני על הבימה ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. קוראים למפטיר בספר השני (במדבר כט) "ובחמישה-עשר יום". הגבהה וגלילה.

הפטרות היום (זכריה יד): "הנה יום בא לה'", ומזכירים קדושת היום בברכה אחרונה. אשרי. הש"ץ נוטל את ספרי-התורה השני ואומר 'הללו'. חצי קדיש. מוסף של יום-טוב.

נשיאת כפיים: הכול מכסים את פניהם בטלית, וגם את הילדים מכניסים תחת הטלית. גם ידי הכהונים מכוסות בטלית.

הכהונים מפנים את פניהם לשמאלם, לימינם ולאמצע, ככל אחת מהמילים: 'ברוך', 'וישמך', 'אליך', 'ויחונך', 'אליך', 'לך', 'שלום'.

כשאומרים תיבת 'ברוך' - המתברך [כולל הש"ץ] ראשו באמצע. ה' - מיסב ראשו לימינו. וישמרך - באמצע. יאר - לשמאלו. ה' - באמצע. פניו - לימינו. אליך - באמצע. ויחונך - לשמאלו. ישא - באמצע. ה' - לימינו. פניו - באמצע. אליך - לשמאלו. וישם - באמצע. לך - לימינו. שלום - באמצע.

אין הקהל אומרים "ברוך הוא וברוך שמו" כשמזכירים הכהונים את השם, ולא "כן יהי רצון" וכדומה.

כשהכהונים נושאים כפיהם במוסף של יום-טוב אומר הקהל "ריבוננו של עולם... " - בשעה

10 ולא ע"פ פס"ד אדה"ז בשו"ע מהדור"ת סי' א ס"ח, לפי המקום בו נמצאים בפועל). ראה למשל 'תורת מנחם' כד עמ' 145. סקירה מקיפה בס' 'נתיבים בשדה השליחות' עמ' קג ואילך. וע"ע.

מבצע תורה:

מכיוון שחול-המועד אסור במלאכה, וגם אין בו מצוות "חציו לכס" דיום-טוב, ו"לענגו" דשבת, לכן נשאר בו על כל אחד ואחד הציווי המלא של "חייב לעסוק בתורה יומם ולילה ממש" (מלבד זמני התפילה, ומלבד שמחת יום-טוב וּמבצעיו), כמוכן).

מבצע חינוך:

בהוראת כ"ק רבותינו, אדמו"ר מוהרי"צ והרבי נשיא דורנו, על המורים/ות לשמור קשר עם התלמידים/ות בימי חול-המועד. מותר (ומצווה) לפתוח בית-ספר, ואם יש צורך - גם לכתוב, כדי להעסיק את התלמידים שלא יסתובבו ויכלו את זמנם בחוצות בימי חול-המועד.

שחרית:

היום ומכאן ואילך אין מברכים 'שהחיינו' על הלולב (למי שכבר ברח על הלולב בחג זה, וגם ב'מבצעים').

אין מניחים תפילין בכל ימי חול-המועד. תפילה של חול, יעלה ויבוא. הלל, הושענות "אבן שתיה". קדיש תתקבל. שיר-שלי"ום, לדוד ה' אורי, קדיש יתום.

מוציאים ספר-תורה וקוראים לארבעה עולים. ע"פ הוראת הרבי - נראה שיש לנהוג כמנהג הרווח באה"ק לקרוא לכל עולה את פרשת היום (היום - "ביום השני" ארבע פעמים, וכן הלאה), ולא כפי שהונהג ע"פ ההקלטה משיחת י"ז תשרי תשמ"ט ששלוש העליות הראשונות הן כמו בחו"ל: כוהן - "וביום השני", לוי - "וביום השלישי", ישראל - "וביום הרביעי", ורק הרביעי קורא את קורבן היום בלבד "וביום השני" (משא"כ בחו"ל מוסיפים לקרוא ל'רביעי' גם את 'ביום השלישי', משום ספיקו של יום). וכיוצא-בזה בכל ימי חול-המועד¹³. אולם יש רבנים המחזיקים בהנהגה החדשה מתשמ"ט דווקא¹⁴. על המרא-דאתרא בכל קהילה להודיע לכל

ויבוא וימשיך כסדר. אם נזכר אחר סיום הברכה קודם 'מודים' - אומר זאת שם, וימשיך 'מודים' (ללא חזרת 'ותחזינה'). אם התחיל 'מודים', חוזר ל'רצה'. אם כבר סיים "יהיו לרצון" האחרון, חוזר לראש התפילה. אם נזכר בשחרית מתפלל שתיים - הראשונה לחובה, והשנייה לתשלומין.

הבדלה בסוכה. (הנה א"ל ישועתי, ברכת הגפן והמבדיל, ללא נר ובשמים). כשמבדיל על היין, מברך, אחר ברכת "המבדיל", "לישב בסוכה".

שמחת-בית-השואבה: כפי הוראת הרבי נעשית בשנים האחרונות בלילות חול-המועד בכל אתר ואתר (ונוסעים גם לערי השדה) בפרסום גדול וברחובה של עיר (החל משנת תשמ"א), בהשתתפות תזמורת וברוב עם. כמו-כן נעשית שמחה וכו' לנשים בפני-עצמן.

המניחים את הלולב ומיניו במים, מצווה להחליף בחול-המועד מידי פעם את המים, כדי שישאר הלולב לח והדרור.

יום רביעי*

ט"ז בתשרי, א' דחול-המועד

במשך ימי חול-המועד מחליפים את ההדסים והערבות, כולם או חלק מהם, אבל אין לוקחים בכל יום ערבה חדשה (זו ההוראה לרבים בס' המנהגים. כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מחליף את ההדסים והערבות במשך חול-המועד, וכיוון שלנטילת-לולב בהושענא-רבה יהיו הערבות וההדסים חדשים¹¹. לעיתים היה מחליף רק את חלקם¹²).

11) סה"ש תש"ד עמ' 14.

12) 'המלך במסיבו' ח"א עמ' 70.

(* לבני חו"ל: ערבית דיום-טוב. הדלקת הנרות: שלי"ום-טוב, ושהחיינו. סדר הקידוש בסוכה, הפעם שונה: יין, קידוש, שהחיינו, לישב בסוכה. שחרית: בהוצאת ספר-תורה אומרים י"ג מידות פ"א, רבש"ע וכו'. מוציאים ב' ס"ת, וקוראים לה' עולים כדאמתול 'שור או כשב'. בספר הב' קוראים למפטיר כדאמתול, הפטרה 'וויקהלו אל המלך שלמה', וברכותיה של יו"ט. אשרי, היללו, מוסף כדאמתול, נשיאת-כפיים וכו'. מנחה של יו"ט. בערבית אתה חוננתנו והבדלה (הנה א"ל ישועתי, ברכת הגפן והמבדיל, ללא נר ובשמים).

13) ההתכתבות בין הגר"ב נאה ז"ל לבין הרבי בנדון, נדפסה לראשונה במלואה ב'פרדס חב"ד' גיליון 16.

14) דיון בנושא התקיים ב'התקשרות' גיליונות תר"מ - תרמ"ג,

יום חמישי

י"ז בתשרי, ב' דחול-המועד

שחרית: הושענות: אומרים "אום אני חומה" [גם ב"שואגים הושענא" אומרים אחר-כך 'הושענא'].
במוסף - "וביום השלישי".

יום שישי

ח"י בתשרי, ג' דחול-המועד

שחרית: הושענות - אומרים "אדון המושיע".
במוסף - "וביום הרביעי".
[בשיחת ליל הו"ר תשמ"ה¹⁶ נאמר לגבי 'שניים מקרא ואחד תרגום', שעל היחיד לקרוא לא רק את ההפטרה דפרשת השבוע (אולי הכוונה - בזמנה, ערב שמח"ת) אלא גם את זו של שבת חוה"מ¹⁷].
ברכת הדלקת הנרות: "להדליק נר של שבת-קודש", כרגיל.

הציבור שלו את הכרעתו עבורם בזה].
בקרבנות בתפילת מוסף אומרים בארץ-הקודש "וביום השני", "ומנחתם".

בכל ימי חול-המועד (כמו ביום-טוב), חייבים האנשים לשתות בכל יום רביעית יין [וכמה וכמה מקפידים גם לאכול בשר בכל יום¹⁵], לקיים מצוות שמחת-יום-טוב.

בדבר ביקור בקברי צדיקים בחול-המועד - ניתן להתפלל שם על הצרכים לישועה, אף ש"הנפשות עולות למעלה ואינן מושגות".

מסעות-מבצעים: במשך ימי חול-המועד, יש לנסוע מחוץ לעיר לעורר יהודים בענייני תורה ומצוות, כולל הפצת המעיינות, ולדאוג לכך שיהיו גם שם ארבע מינים כשרים, כולל הוספה במניין ההדסים, לפחות עוד ג' הדסים; ומה טוב - לצרף לנסיעה גם את ה'אשת חבר', וכמו כן את הילדים, לחנכם גם בענייני הפצת המעיינות.

16 ס"ט"ו. 'התוועדויות' ח"א ס"ע 351, בלתי מוגה.
17 וע' בשו"ע אדמו"ר סו"ס רפה.

וראה גם בגיליון תרנ"א.
15 (15 התוועדויות תש"נ ח"א עמ' 192.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש